

ॐ
 दसु धुदत्सु एवंमुह धासादेवः सः धातोरादेः वस्यसः स्यात् स्तु
 द स्तुह स्तुक स्तुग एवं स्निह इग्याणः संप्रसारणं यणः स्थाने
 प्रसज्जाणो यश्च संप्रसारणं संजं स्यात् वंह ऊढ मस्य वाहः संप्र
 सारणं शङ् संप्रसारणाच्च संप्रसारणादचि पूर्व रूपमेकादेशः स्या
 त ए भर्तुः तूदत्सु वृद्धिः विष्मोहः विष्मोहा विष्मवाङ्मो इत्यादि
 चतुरनङ्मु लुदात्तः अनयो सर्वनामस्थाने आम स्यात् सचोदात्ताः
 सावनङ्त्पट्म आक्षी नद्योरिति सुत्रादादित्यधिकारादवर्णीत्यरोयं
 नुम अतो षोडविहितेनापि नुमाः अमन्वाध्यते आमाचनुमन्वा
 ध्यते सुल्लेखः संयोगांतस्य लोपः नुमविधिसामर्थ्याद्वसुसंस्थितिदत्तं

ज

दि इत्युक्तानपुंसकलिङ्गाः होठः हस्यठः कलिपदांतेच हल
 आविति लोपः पदांतत्वाद्दस्यठः कलांशोते वावसाने लिट्
 लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ् लिङ्
 कलिपदां पदेशोदादेर्धातोर्हस्यघः एकचोवशोभयऊवंतस्य
 सधो लालवयवस्यैकाचोऊवंतस्यवशोभयसेधेपदांतेच इह
 वद्वेनधात्ववयवत्वाद्दयभावः धुक धुग दुहो दुहः
 धुम्भा धुम्भु वादुहमुदसुहसिहां एवांहस्यवाघः कलिपदांते
 च धुक धुग धुट् धुङ् दुहो दुहः दुहा धुम्भा धुङ्ग धुम्भु धु

कौं
२६

२

भ्यः यदुतुर्भ्यश्च एभ्यश्चामोनुडागमः रक्षाभ्यांनोएः समान
पदेणत्वंद्वित्वं चतुर्णो रेःसुपि रेरेवविसर्जनीयः सुपिनान्त्यरे
फस्य चतुर्व्य मोनोधातोः कलियदांते प्रशान् प्रशामौ प्रशा
मः प्रशान्त्या नस्यप्रसिद्धत्वान्नलोपोन किमःकः किमःकःस्या
तविभक्तौ अकचसहितस्याप्ययमादेशः कः कौ के इत्यादि
इदमोमः सौ त्यदाद्यत्वापवादः इदोयपुंसि इदमइदोयसौपुं
सि अयमत्यदाद्यत्वे अतोगुणे अपदांतादतोगुणे पररूपमेक
देशः दस्य इदमोदस्यमःस्याद्विभक्तौ इमौ इमे त्यदादेसंवो
धनंनान्तीत्युत्सर्गतः अनाप्यकः अककारस्येदमः इदोनापि

संयोगांतस्य लोपस्य सिद्धत्वात् न लोपोन अनङ्गान् अस्सं वुद्धौ
चतुर्गुणद्वौ सं वुद्धौ अमस्यात् आमोपवादः हे अनङ्गान् अन
ङ्गहौ अङ्गान् अनङ्गहो वसुस्त्रसुधंस्वनङ्गहोदः सांत
वस्त्रंतस्यस्त्रं अदः पदांते अनङ्गुङ्गाङ्गत्वादि पदांते किं
स्वस्त्रं धं सहेसादः सः साह रूपस्य सहेः सस्य मूर्धन्यादेशः
तुरासाहः तुरासाहो तुरासाहः तुरासाहं तुरासाहो तु
रासाहः तुरासाहो तुरासाहः तुरासाहः तुरासाहः तुरासाहः
त दिविति प्रातिपदिकस्योत्पत्त्यै सुद्यौः सुदिवौ सुदिवः दि
वउत्त पदांते सुद्युभ्यामित्यादि चत्वारः चतुरः चतुर्भिः चतु

कौं
२७

३

स्यो नस्यलोपोनडौसंवुद्धौच परमेव्योमन हेराजन डवुत्तर
पदेषतिवैधः ब्रह्मणिनिष्ठा यस्य ब्रह्मनिष्ठः राजानो राजानः
राजानं राजानौ अलोपोनः चतुवं राज्ञः राज्ञा नलोयः सुस्वरसं
ज्ञातुग्विधिवुक्कति सुद्विधौस्वरविधौकृतितुग्विधौचनलोपोऽसि संज्ञाविधौ
द्वेनान्यत्र राजाश्च इत्यादि इत्यसिद्धत्वादात्वमैस्त्वनच राजभ्यां त्वमे ५ ४
राजभिः राज्ञि राजनि राजो राजसु यज्वा यज्वानौ यज्वानः
नसंयोगाद्वमंतात् वमंतासंयोगादनोऽकारस्यलोपोन यज्वनः य
ज्वना यज्वभ्यां ब्रह्मणः ब्रह्मणा इन्द्रहन्पृथ र्यमाणौ एवांशावे
वोयधायादीर्घः सौच इन्द्रादीनामुपधायादीर्घोसंवुद्धौसौ वृत्रहा

डौतुवृंदस्युदाहरणं सुयोसुपलुगितिडे

सुवनिवेधसामयात्प्रत्ययसहानाम

विभक्तौ आवितिषत्याहारः अनेन हलिलोपः अककारस्य इदम
 इदो लोपः अपि हलादौ नानर्थके लोपविधिरनभ्यासविकारे आ
 द्यंतवदेकस्मिन् एकस्मिन् क्रियामाणां कार्यमादाविवांतश्च स्यात्
 सुपिच्चेति दीर्घः आभ्यां नेदमदसोरकोः अककारस्य योरिदमदसेर्भि
 स एसन स्यात् एभिः अस्मै आभ्यां एभ्यः अस्मात् अस्य अनयोः ए
 वां अस्मिन् एषु द्वितीयादौ स्त्रेनः इदमेतदोरन्वादेशो किंचित्का
 र्यं विधातुमुपात्तस्य कार्यंतरं विधातुपुनरुपादानमन्वादेशः यथा ने
 न व्याकरणमधीतमेनं ह्युदो ध्याययेति अनयोः पवित्रं कुलं एनयोः
 प्रभूतं स्वमिति एनं एनौ एनान् एनेन एनयोः राजा नडि संवु

कौ०
२६

४

पि नोचतेऽनुमस्यात्सर्वनामस्थाने उपधायादीर्घकृतिव्योसंयोगांतलो
पस्या सिद्धत्वेन भवति बहुलग्रहणात् मघवान् मघवंतौ मघ
वंतः मघवंतं मघवंतौ मघवतः मघवद्वयं तुल्यभावे सुटिराजव
त् अयुवमघोनामतद्धिते अन्नंतानां भानामेषामतद्धिते परे संप्रसा
राण्यस्यात् मघोनः मघोना मघवभ्यां एवंश्च न युवन न संप्रसारणे
संप्रसारणे संप्रसारणे परतः पूर्वस्य यणसंप्रसारणेन युनः यूना युव
भ्यामित्यादि अर्वा हे अर्वन् अर्वणस्त्रसावनजः नजारहितस्यार्वन्नि
त्यस्य तृड्त्वं तादेपो न तु सौ अर्वन्तौ अर्वन्तः अर्वद्वयं इत्यादि पथिम
धिक्त्वं भुङ्क्षामात् सौ इतोऽसर्वनामस्थाने यथादेरिकारस्याकाराद्दे
शः योऽथः पथिमयोऽस्य स्यादेशः सर्वनामस्थाने पंथाः पंथा

राम
२६

हे वृत्रहन् एकाजुत्तरपदेणः एकाजुत्तरपदं यस्य तस्मिन्समासे
 पूर्वपदस्यान्निमित्तात्परस्य प्रातिपदिकांतनुम् विभक्तिस्थस्य न स्या
 त्वं स्यात् वृत्रहणौ वृत्रहणः होहंते जिहिनेयु जितिणि तिच प्रत्यये
 नेच परेहंते हस्यकुलं स्यात् हंतेः उपसर्गस्यान्निमित्ताद्धंतेर्न स्य
 णः प्रहण्यात् अत्पूर्वस्य हंतैरत्पूर्वस्यैव न स्याणो नान्यस्य प्रघ्न
 ति योगविभागसामर्थ्यादनंतरस्य विधिर्वीप्रतिषेधो वेति न्यायं वा
 धित्वा कुमतिचेति णोयिनि प्रवर्त्यते वृत्रघ्नः इत्यादि एवं शार्दिन य
 शस्त्रिन् अर्थमन पूषन् मघवावहृलं मघवनशवृस्यवातृ इत्यं
 तोदेशः च इत् उगीदृचो सर्वनामस्थानैर्धातोः अधातो रगितो नलो चा१
 बह्वनधीनलातीति बहुलं

को०
२६

5

पाभावश्चनियत्पते कनावितो कृदतिङः अत्रधात्वधिकारेति
द्विः नः प्रत्ययकृतसंज्ञः वेरपृक्तस्यलोपः क्तिन्प्रत्ययस्यकुः क्तिन्प्र
त्ययोयस्मात्किञ्चित्तस्यकवर्गीतादेशः पदांते ऋत्विक् ऋत्विग
ऋत्विजौ ऋत्विग्भ्यां युजेरसमासे सर्वनामस्थानेभ्युम् सुलोपः
संयोगांतस्यलोपः कुत्वेननस्यङ् युङ् युजौ युज्जः युञ्जं युजः यु
जा युग्भ्यां युद्भ्यु असमासेकिं चोक्कुः चवर्गस्यकर्गः स्यात् कलिपदां
तेच सयुक् सयुग् सयुजौ सयुग्भ्यां खन खजौ खज्जः खन्भ्यां
वश्चभ्रज्जस्रज्मज्जयज्जराजभाज कृष्णांयः कलिपदांतेच जस्व
चर्त्वे राट् राड् राजौ राड्भ्यां एवंदेवेट् विभ्राट् विश्वसट् परिमृ

नौ भस्यटेलेपिः भस्यपय्यादेविलोयः पयः पया पयिभ्यां पा-
 यिभिः एवंमंथाः ऋभुक्षाः स्मृतावद् स्मृतानांताचसंख्यावदसंज्ञा
 स्यात् पंच यचभिः पंचभ्यः नुद् नोयुधाया नंतस्योपधायादीर्घीना
 मि पंचानां पंचसु अष्टनव्याविभक्तौ अष्टनव्यालं हलादीविभ
 क्तौ अष्टाभ्यः औष कृताकारादष्टनोजस्यासौरीश अष्टभ्यः
 तिवक्तव्ये कृतात्वनिर्देशो जस्यासौर्विषये आलं जाययति वैक
 ल्यिकं चेदमष्टनव्यालं अष्टनोदीर्घादितिसूत्रात् जायकात् अष्टौ
 अष्टभिः अष्टाभिः अष्टाभ्यः अष्टभ्यः अष्टानां अष्टासु अष्टाभावे अष्ट
 न पंचवेत् ऋत्विक् दधृक् स्त्रिगुप्तिगंचयुजिकुंचोच ए
 भ्यः क्तिन् अंचेः सुप्पुपदेक्तिन् युजिकुंचोः कैवल्योः कुंचेर्नलो

कौं
३०

८

तीययोश्चामादेशः त्वाहौस्तौ अनयोर्मपर्यंतयोत्वाहौस्तः शेषेलो
पः एतयोश्चित्लोपरंत्यस्यचलोपः स्यात् आत्वयत्वनिमित्तेतरवित्तौ
परतः त्वं अहं युवावौद्विवचने द्वयोरुक्तावनयोर्मपर्यंतस्ययु
वावौस्तौविभक्तौ प्रथमायाश्चद्विवचनेभाषायां औङ्येतयोरात्वं
लुके युवां आवां यूयवयौजसि अनयोर्मपर्यंतस्ययूयवयौस्तः
यूयं वयं त्वमावेकवचने एकस्योक्तावनयोर्मपर्यंतस्यत्वमौस्तः
विभक्तौ द्वितीययांच अनयोरात् त्वां मां शसोनः आभ्यांशसोनः
स्यादमोपवादः आदेः परस्यसंयोगांतस्यलोपः युष्मान् अस्मान् यो
चि अनयोर्यादेशोजादौविभक्तौ त्वया मया युष्मदस्मदोरनादेशे

ट परौव्रजेयः पदांते परावुपपदेव्रजतेः क्विप् दीर्घः श्वपदांते यत्वं
 मपि परित्यज्यसर्वव्रजतीतिपरिवाट् परिवाजौ विश्वस्यवसुरांटोः
 विश्वस्यदीर्घस्यात् वसौराट् षष्ठेचपरे विश्वाराट् विश्वराजौ विश्वरा
 जः विश्वाराङ्गां इत्यादि स्कोः संयोगाद्योरन्तेच पदांते कलिचयः सं
 योगस्तदाद्योः सकारककारयोर्लीपः भृट् सस्यचुत्वेनशः कलांजस
 कसि इतिशस्यजः भृजौ भृङ्गां त्यदाद्यत्वं पररूपत्वंच तदोसः
 सावनन्त्ययोः त्यदादीनांतदयोरनन्त्ययोः सः स्यात्सौ स्यः त्यौ त्ये सः
 तौ ते यः यौ ये एषः एतौ एते एतं एतान् एनं एनौ एनान्
 एनेन एनयोः डे प्रथमयोरम् युष्मदस्मद्गां परयोर्डे प्रथमादि

को ३१ वचनांतयोर्वस्त्रसौस्तः तेमयावेकवचनस्य उक्तविधयोरनयोः
 षष्ठीचतुर्थ्येकवचनांतयोस्तैमे एतौस्तः त्वामौ द्वितीयाया उक्त
 विधियोर्द्वितीयैकवचनांतयोस्त्वामा एतौस्तः श्रीशस्त्वावतुमायी
 हृदत्तात्तेमेपिशर्मसः स्वामीतेमेपिसहरिः यातुवामपिनौविभुः सु
 खंवांनौददात्तीशः यतिर्वीमपिनौहरिः सोव्याद्वोनः शिवंवोनोद
 द्यात्सेव्योत्रवस्मनः एकवाक्येयुष्मदस्मदादेशावक्तव्याः एकति
 डः वाक्यंतेनेहनं ओदनंयचतवमविद्यति इहस्यादेवशालीनांते
 ओदनंदास्यामीति एतेवां नावादयश्चादेशा अनन्वादेशोवावक्तव्याः
 अनन्वादेशेतु नित्यंस्युः धातातैभक्तोस्तितेवमक्तोस्तीतिवा तस्मैते

सनस्त्रयोः कौस्तुभेनोपुष्पदस्मदीलनात्तार्थिन्यत्तंस्यात्ते त्वोपुष्पदौत्तय

अनयो रात्स्यादनादेशो हलादौ विभक्तौ युवाभ्यां आवाभ्यां युस्मा
 मिः अस्माभिः तुभ्यमह्यौ डयि अनयोर्मपर्यंतस्य टिलोपः तुभ्यं म
 ह्यं भ्यसोभ्यम् आभ्यां परस्य युष्मभ्यं अस्मभ्यं एकवचनस्य च आ
 भ्यां डः सेरत् खत् मत् तं च नाना पंचम्या अत् आभ्यां भ्यसो अत् युष्म
 त तव ममौ डसि अनयोर्मपर्यंतस्य युष्मदस्मद्भां डः सोऽराशा इत्
 तव मम युवयो आवयो सामाकं आभ्यां सामाकं युष्माकं अ
 स्माकं त्वयि मयि युष्मासु अस्मासु युष्मदस्मदोषट्ठी चतुर्थी
 द्वितीयास्थयोर्वीनावौ षडात्परयोरपादादौ स्थितयोः षष्ठादिविणि
 ष्योवां नौ बहुवचनस्य वसनसौ उक्तविधयोरनयोः षष्ठादिवहु

कौं
३२

४

मत अग्निमद अग्निमद्यो अग्निमद्ग्रा अग्निमत्सु अनदितां
 हलउपधायाः किति हलन्तानामनिदितामंगानामुपधाया नस्य
 लोपः कितिङिति नुम् संयोगांतस्यलोपः नस्यकुत्सेनड प्राड प्रां
 चो प्रांचः अचः लुप्तनकारस्याचतेर्भस्याकारस्यलोपः चो लुप्ता
 कारनकारेचतौपरेपूर्वस्यलोदीर्घः प्राचः प्राचा प्राग्भां प्राग्भिः दंतोयमा
 प्रत्यडः प्रत्यंचो प्रतीचः प्रत्यग्भां उदडः उदंचो उदईत् उदृण दंशः नतु
 द्वात्परस्यलुप्तनकारस्याचतेर्भस्याकारस्यईत् उदीचः उदग्भां स अचइतिलो
 मः समिः वत्पुत्ययांतंचतौपरे सम्यडः सम्यंचो समीचः सम्यग्भां त गोपियण
 सहस्यसधिः तथा सध्प्रडः तिरसस्तिर्यलोये अलुप्ताकारेचतौ व नप्रवर्तते
 इतिपरिभाष

सामंत्रितं संख्योधनेयाप्रथमात दं तमामंत्रितसंज्ञं स्यात् आमंत्रितं पूर्वमवि
द्यमानवत् अग्नितवदेवास्मान्वाहि ॥६॥
नमस्त्येव नचवाहिहिवयुक्ते चादिपंचकयोगेनैते आदेशाः स्युः ह
रिस्त्वां मां चरद्वातु कथं त्वां मां वानरहेत्यादि पण्यार्थे आनालोचने
अचाक्षुषज्ञानार्थे धीतुभिर्योगेनैते आदेशाः स्युः चेतसा त्वां समी
क्षते आलोचने तु भक्तस्त्वा पण्यति चक्षुषा सपूर्वायाः प्रथमाया
विभाया विद्यमानपूर्वीत्युच्यमांतादन्वादेशोऽप्यादेशावा स्युः भक्त
स्तस्त्वमप्यहं तेन हरिस्त्वां त्रायते समां त्वा मेति वा नामंत्रिते समा
नाधिकरणे सामान्यवचनं विशेष्यं समानाधिकरणे आमंत्रिते परे
नाविद्यमानवत् हरेदयालोचनः पाहि सुपात् सुपादौ पादः पत् पाच्छ
द्वांतं पदं गंभंतदवयवस्य पाच्छ्वस्य पदादेशः सुपदः सुपाद्गं अग्नि

तेः

कौ०
३३

७

ध्यातव्यं
१.६

मर्थादभस्यापि टेलीयः भवान् भवंतौ शत्रंतस्यतु अलंतत्वाभावान्न
दीर्घः भवन चंडमाः चंडमसौ चंडमसः उभे अभ्यस्तं वा ददित्वक
रणे ये द्वे विहिते उभे समुदते अभ्यस्तसंज्ञेस्तः नाभ्यस्ताच्छतुः नुमन
ददत ददतौ जहत् जहत्तौ जहत्तः एवं जग्मत दरिडत् शास
त चकासत् दीधीङ् दीप्तिदेवनयोः वेवीङ् वेतिना तुल्ये एतौ क्वांसौ
जहिजागदरिडाशास दीधीङ् वेवीङ् चकास्तथा अभ्यस्तसंज्ञावि
याधातवो मुनिभाविताः गुप् गुपौ गुपः गुक्पां त्यदादियुद्दणोऽनालो
चनेकज्ज त्यदादियुपपदेषु अज्ञानार्थदृशोधातोः कज्ज्याञ्चात्कि
न आसर्वनाम्नः सर्वनाम्न आकारेतादेशाः दक् दृणवतुषु कुल
स्याऽसिद्धत्वात् वृश्चेतिवः तस्य जस्तेन ड तस्य कुलेन गः तस्य चलेन

प्रत्ययांतेतिरसस्तिर्योदेशः तिर्य्यङ् तिर्य्येचो तिरश्चः तिरश्चा तिर्य्यगभ्यां
 नांचेयूजायां यूजार्थस्यांचेतेरुपधाया नस्यलोपोन प्राङ् प्रांचो नलो
 षामावाद्लोपोन प्राञ्चः प्राङ्ग्रां प्राङ्क्षः एवंयूजार्थेप्रत्यङ्नादयः
 कुङ् कुंचो कुञ्चः कुङ्ग्रां ययोमुक् ययोमुग् ययोमुचो ययोमुचः
 ययोमुग्भ्यां महयूजायां वर्त्तमानेष्वनमहद्दहद्गगच्छतृवच्च एते नि
 पात्यंतेषानृवञ्चैषांकार्यस्यात् उगित्वानुम सांतमहतः संयोगस्य सां
 तसंयोगस्यमहतश्चयोनकारस्तस्योपधायादीर्घाःसंबुद्धौसर्वनमस्या
 ने म हान् महान्तो महान्तः हेमहन् महतः महद्ग्रां अत्रसंतस्यचा
 धातोः अत्रसंतस्योपधायादीर्घाःसंबुद्धौसर्वनमस्याने धातुभिर्वासंत
 स्यचासंबुद्धौसौ परानिसंचनुमंवाधित्वावचनसामर्थ्याद्वादीर्घः धी
 मान धीमंतो धीमंतः हेधीमन् शसादोमहद्वा भातेउवतु डित्वसा

अन्वादेशे तु एना एने एनाः एनेया एतपोः अल्लिभिः

कौं
३५

सर्वीवत् यः सौ इदमोदस्ययः इयं तदाद्यत्वं दश्येति मः इमे इमाः त्यादिना
इमां इमे इमाः अनया हलिलोपः आभ्यां आभिः अस्थे आभ्यां सजैः किं
आभ्यः अस्थाः अनयोः आसां अस्यां अनयोः आसुं स्वक् स्वजौ नृ-अमां
स्वजः स्वग्भ्यां तदाद्यत्वे सा ए स्या त्वे त्याः एवं तद् जमलिफ
यद् एतद् वाक् वाचौ वाचः वाग्भ्यां अपराद्धो नित्यं बहुवचनं
तः असृन्निति दीर्घः आयः अपः अपोभि अपस्वकारो भादौ प्रत्यये
अद्भि अद्भ्यः अपां अप्सु दिक् दिशौ दिशः दिग्भ्यां तदादिधितिद्व
योः द्वि निधानादन्यत्रापि कुलं दृक् दृशौ दृशः दृग्भ्यां त्विद् त्विड्
त्वियौ त्विवः त्विड्भ्यां स्सजुवोरुरितिरुत्वं सजुः सजुवौ सजुवः स
जुंभ्यां आशीः आशीवौ आशिवः आशीभ्यां असौ उवमत्वे अम्

चमः अमी पूर्वात्रासिद्धमिति विभक्ति कार्यप्राक् पश्चादुल्लमत्वे अमुं
 अमू अमून मुखेकृते घिसंज्ञायां नाभावः नमुनेनाभावे कर्तव्येकृते च
 मुभावो नासिद्धः अमुना अमूभ्यां अमीभिः अमुय्यै अमुय्यात् अ
 मुख्यः अमुयोः अमीयां अमीषु इति लंतापुलिंगासमाप्ता ॥ नहो धः
 ऋलियदांते च नहिवृतिवृथिव्यधिरुचिसहितनिषु कौ क्विवंतेषुपू
 र्वस्य दीर्घः उपानत् उपानद् उपानहौ उपानहः उपानद्ग्रां उपा
 नत्सु क्विन्नंतत्वात्कुलेन हस्यघ उष्मिक् उष्मिग् उष्मिहौ उष्मि
 ग्भ्यां द्यौः दिवौ दिवः दिवं दिवा द्युभ्यां गीः गिरौ गिरः एवंयूः चतस्रः
 चतस्रभिः चतस्रभ्यः चतस्रणां चतस्रसु अजा द्यतव्याय काः केकाः

कौं
३६

अदसो दात्यरस्य उदूतौ सो दस्य मय्य अंतरतम्यात् हस्यरस्य हस्यः दीर्घस्य दी
र्घः अमु जस यी एत ईद्वु वचने २
पिपठीभी नुम विसर्जनीय शार्थवायेपि एतेषुत्येकं व्यवधानेपि इण
कुभां परस्य सस्य मूर्धन्यादेशः कृत्वेन पूर्वस्य वः पिपठिः यु पिपठीष्मु
चिकीः चिकीर्षौ चिकीर्षः विद्वान् विद्वंसौ विद्वंसः हेविद्वन् वसो
संप्रसारणं वसंतस्य मस्य संप्रसारणं स्यात् विदुषः वसुस्त्विति द
त्वं विद्वद्भ्यं पुंसोऽसुड् सर्वनामस्थाने पुमान् पुमांसौ पुमांसः पुं
भां पुंसु ऋदुषानमित्यनङ् उषाना उषानसौ अस्य संवुद्धौ वानङ् न
लोपश्च वावाच्यः हेउषानः हेउषानन् हेउषान उषानोभां अनेहा
अनेहसौ अनेहसः हेअनेहः अदस उैसुलोपश्च सौयरे तदोरितिसः
असौ अद्रसो सेर्दीदुदोमः अदसो दात्यरस्यैत ईत्स्यात् बहुर्थे तौ दस्य
उैत्वप्रतिषेधः साकचकस्य वावक्तव्यः प्रतिषेधपक्षे सादुलं च असकौ असुकः
त्यदाद्यत्वपरस्त्वयत्वं च वृद्धिः ९

यत्वायवादात्कुलेनस्वकारइतिकैयटहरदत्तादिमतेतुचर्त्वाभावयज्ञेस्वएवम्
 येतनतुगजंअप्रतिकुलस्यसिद्धत्वात्दिगाभ्यांइदितिनिरुपेक्षामासिद्धत्वं
 पक्षेक तादृक् तादृग् तादृश तादृशः तादृशो वप्रेति वल्वजम्
 अचर्त्वेः विद् विड् विणौ विणः विड्यां नशेवी नशेः कवर्गीदेशो
 वापदांते नक् नग् नट् नशौ नशः नड्यां नग्भ्यां नट्सु नट्सु
 नक्षु स्पृशोनुदकेक्विन् अनुदकेसुप्युपदेश्यशोःक्विन्स्यात् घृ
 तस्यृक् घृतस्यृशो घृतस्यृशः दधृक् दधृग् दधृषौ दधृग्भ्यां र
 त्तमुट् स्तनमुट् स्तनमुड्यां षट् षड् षड्दुः षाणं षट्सु यत्तुप्राया
 षड्गणमित्युदाहृतं तस्यामादिकमेव प्रत्ययेनित्यवचनात् रुत्वंप्रति
 वल्वस्यासिद्धत्वात्सजुयोरु रितिरुत्वं वोरुपधायादीर्घः इक्ः रेफ
 वांतस्यधातोर्पधायाइकोदीर्घः यदांते पिपठीः पिपठिषौ पिपठिषः

कौ०
३६

12

वाक् गोची गवाञ्चि पुनस्तद्वत् गोच्चा गवाग्भ्यो शकृत् शकृ
ती शकृङ्गो ददत् ददती वानयुंसकस्य अभस्तात्परोयः शतु
रवयवस्तदंतस्य नुम्वानुमसर्विनामस्थाने ददंति तुदत् आही
नद्योनुम आदंगात्परोयः शतुखयवस्तदंतस्यनुम्वशीनद्योः
तुदंती तुदती भात् भाती भांती भांति पचत् पायश्यनोर्नित्यं श
पश्यनोरात्परोयः शतुखयवः तदंतस्यनुमशीनद्यो पचंती दीव्य
त दीव्यंती धनुः धनुषी संतेतिदीर्घः नुमविर्जनीयेतिषः धनूं
षि धनुषा धनुभ्यां एवं चक्षुर्विरादयः पयः पयसी पयांसि
पयोभ्यां सुपुं सुपुंसी सुपुमांसि अदः विभक्तिकार्ये उत्तम
ले अमूनिशेषंयुंवत् इतिहलन्तानयुंसकलिङ्गाः राम

म२

अमः अमूभ्यां अमूभिः अमुद्यै अमूभ्यः अमुव्याः अमुयोः अमू
 यं अमूषु इति हलन्तास्त्रीलिङ्गाः समाप्त स्वमोर्लुक् दत्वं स्व
 नडुत् स्वनडुद् स्वनडुही चतुरनडुहोऽग्राम स्वनदां हि पुनस्तद्ध
 तं शेषं पुंवत् वाः वारी वारि वारा वार्या चत्वारि किं के कानि
 इदं इमे इमानि अन्वादेशेन पुंसके एनद् वक्तव्या एनत् एने ए
 नानि एनयोः ब्रह्म सम्बुद्धौ नपुंसकानां नलोपो वा वाच्यः हे ब्रह्म
 हे ब्रह्मन् ब्रह्मणी रोसुपि अहः विभाषादिभ्यो अह्नी अहानि
 अहन इत्यस्य रूपदांते अहोभ्यां दंडि दंडनी दंडीनि सुपथि
 भस्यटेलीपिः सुपथी सुपथानि ऊर्क् ऊर्ग ऊर्जी ऊर्जिनस्त्रा
 नांसंयोगः तत् ते तानि यत् ये यानि एतद् एतत् एते एतानि ग

कौं
३९

13

हस प्रवाहुकं प्रवाहिका आर्यहलं अभीष्टं साकं सार्धं नम
स हिरक धिक अथ अथो अम आम प्रताम प्रशान् मा माड् आ
कृतिगणायं च वा हा अह एव एवं नूनं शस्यत युगपत् सूप
स कश्चित् नेत चेत् चण यत्र कश्चित् नह हंत माकिः नकिं
आकिं माड् नञ् यावत् तावत् त्वै द्वै न्वै श्रौषट् वौषट् स्वा
हा स्वधा वषट् तुम तथाहि खलु किल अथ सुदु स्म आद
ह उपसर्गविभक्तिस्वरप्रतिरूपकाश्च अवदत्तं अहंयुः अ
स्ति हीरा अआ इई उऊ एऐ ओऔ पशु शुक्रं यथा कथाच

अथ अथानि निरूप्यते स्वरादिर्निर्यातमव्ययं स्वरा अंतरा आंतर पुन विप्रे
 र सनंतर उच्चैर्न नीचैर्न एतेन नर्धकं नर्ते युगपत् अगित पृ
 एक ह्यस स्वस दिवा रात्रौ सायं चिरं मनीक इव त जाय त
 सी वहिस अवस समया निकषा स्वयं वृथा नक्तं नज हेतौ
 इद्वा अद्वा सामिवत् ब्राह्मणवत् क्षत्रिवत् सना उपधा सनत
 सनात अंतरा अंतरेण ज्योक् कंशं सहसा विना नाना स्वस्ति स्व
 धा अलं वषट् वौषट् औषट् अन्यत अस्ति उपांशु हमा वि
 हयसा दोषा मृषा मिथ्या मुधा पुरा मिथो मिथ्यस् प्रायस् मु

कौ
३८

14

अव्ययसंज्ञायां यद्यपि तदंतविधिरस्ति तथापि न गौणोऽप्यग्रहणं
व्यर्थं अव्ययस्य लिंगत्वात् तथाच श्रुतिः षट्शान्त्रिषु लिंगेषु सर्वा
सुचविभक्तिषु वचनेषु च सर्वेषु च यन्न वेति तदव्ययं वक्षिमा
गुरिरल्लोपमवाय्योरुपसर्गयोः आपंचैव हलन्तानां यथावाचानि
णादिणा वगाहः अवगाहः पिधानं अपिधानं इत्यव्ययानि इति ष
ट् लिंगाः लट् लिट् लुट् लृट् लेट् लोट् लङ् लिङ् लुङ् लृङ् एषु
पंचमोलकारः कृंदो मात्रगोचरः लः कर्मणि च भावे चाकर्मकेभ्यः
लकाराः सकर्मकेभ्यः कर्मणि कर्तरि च स्युरकर्मकेभ्यो भावे कर्तरि
च वर्तमाने लट् वर्तमानक्रियावृत्तेर्धातोर्लिट् स्यात् अट् अविर्तौ

पाट् प्याट् अंग हे हे भोः अये च विष्णु एकपदेयुत् आतः चा
दिरप्याकृतिगाण तद्धितश्चासर्वविभक्ति यस्मात्सर्वाविभक्तिर्नी
त्यद्यतेतद्धितांतो ष अय्ययं स्यात् परिणानं कर्तव्यं तसलादयः
प्राक् पाणायः णस्रप्रभृतयः प्राक्समासांतोभ्यः अम आम कृतो
र्थः तसि वती ना नजौ एतदंतमप्यव्ययं अतइत्यादि कृन्मेजंतः
कृद्योमांत एजंतश्च तदंतमव्ययं स्मारं स्मारं जीवसे । पिवध्येक्तं
तोसुन्कसुनः एतदंतमप्यव्ययं कृत्वा उदेतोः विसृपः अव्य
यीभावश्च अधि हरि अव्ययादासुयः अव्याद्विहितस्यापः सुय
अलुक् तन्नशालायां अथविहितविशेषणानेह अत्युच्चैसौ ॥

कै०
 ३६
 १५
 हातोः कर्त्तरि णिस्मै यदंस्थात् तिङ्-स्त्रीणित्रीणि प्रथममध्यमोत्तमाः
 तिङ्-उभयोः यदयोः स्त्रयस्त्रिकाः क्रमादेतत्संज्ञास्युः तान्येकवचन
 न द्विवचनवहुवचनान्येकणः लङ् प्रथमादिसंज्ञानितिङ्-स्त्री
 णित्रीणि प्रत्येकमेकवचनादिसंज्ञानिस्युः युष्मद्युपपदेसमाना
 धिकरणोस्थानिन्यपिमध्यमः तिङ्-वाच्यकारक वाचिनियुष्मदीष
 युज्यमानेऽप्रयुज्यमाने च मध्यमः अस्मद्युत्तमः तथाभूतेऽस्मद्यु
 त्तमः शेषेषधमः युष्मदस्मद्विषयादन्यत्र प्रथमपुरुषः स्यात् भू
 तियइति जा ते तिङ्-षित्सार्वधातुकं तिङ्-षित्प्रधात्वधिकारो
 ता एतत्संज्ञास्युः कर्त्तरि णाय कर्त्रर्थसार्वधातुके परेधातोः णाय

उच्चारणसमर्थान्नलस्येत्वं भूसत्तायां कर्तृविवक्षायां भूलं इ
 ति स्थिते लस्य' तिप्सस्फुसिपथसथमिप्सस्मस्तातां ऊधासा
 थांधूमिद्वहिमहिड एतेऽश्रुदद्यालादेशास्युः लइति दयालका
 रा उच्चत्वे लः परस्मैपदं लादेशाः परस्मैपदसंज्ञाः स्युः तडाना
 वात्मनेपदं तड प्रत्याहारः शानचकानचौचैतत्संज्ञाः स्युः पूर्व
 संज्ञापवादः अनुदात्तङित आत्मनेपदं अनुदात्तेत उपदेशयो
 ऽङितदंतमध्यातोर्लस्थाने आत्मनेपदं स्यात् स्वरितजितः कर्त्तृ
 भिषाये क्रियाफले स्वरितेतोजितप्रधातोरात्मनेपदं कर्तृगामि
 विक्रियाफले षोष्वात्कर्त्तरि परस्मैपदं आत्मनेपदनिमित्तहीना

१६
 कै० लिट्च लिङादेशात्तिङार्धधातुकसंज्ञः स्यात् तेन शवाद्योन
 २ परमेयदानां एलतुसु स्थलपुसंङ्गास्वमाः लिट्स्तिवादिनां ए
 लादयः स्युः भूञ्झतिस्थिते भुवोबुगलुङ् लिटो भुवोबुगाग
 मः स्यात्तलुङ् लिटोरचि लिटिधातोर्नभ्यासस्य लिटिपरेऽन
 भ्यासस्य धात्ववयवस्यैकाचः अथमस्यद्वेस्तः आदिभूताँचः पर
 स्यतुद्धितीयस्य भूव भूवञ्झतिस्थिते पूर्वोभ्यासः अत्रयेद्वे
 विहितेतयोः पूर्वोभ्याससंज्ञः स्यात् हलादिशेषः अभ्यासस्या
 दिर्ह्रस्वाव्यते अन्ये ह्रस्वो लुप्यन्ते इत्यः अभ्यासस्याचः भवते
 रः भवते रभ्यासोकारस्य अः स्यात्तिटि अंभ्यासेचर्च अभ्यासे

सार्वधातुकार्धधातुकयोः अनयोः परयो रिगंतांगस्य गुणः अवादे
 शः भवति भवतः जेतः प्रत्ययावयवस्य ऊस्यांतादेशः अतो गु
 णे भवंति भवसि भवथः भवथ अतो दीर्घीयजि अतो गस्य
 दीर्घीयजादौ सार्वधातुके भवामि भवावः भवामः स भवति
 तौ भवतः ते भवंति त्वं भवसि युवां भवथः यूयं भवथ अहं
 भवामि आवां भवावः वयं भवामः शेवे विभाषा कखादावशां
 त उयदेशे उयदेशे कादि र्वादि वां त वज्रि गदनदादे रन्यस्मि धाता
 वुपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य नेण त्वं वा स्यात् अणि भवति अणि भ
 वति परोक्षे लिट् भूतानद्यतनपरोक्षार्थवृत्ते धीतोर्लिट् स्यात्

कौं
४९

प्रत्ययेसलोपः रिच रादौ प्रत्ययेतथास्युः भवितारौ भवितारः भवि
तासि भवितास्यः भवितास्य भवितास्मि भवितास्यः भवितास्मः
लृट्प्रशेषेच भविष्यदर्थोद्गातो लृट्स्यात्क्रियार्थीयाँसत्यामसत्यां क्रियाय

स्यञ्च इट् भविष्यति भविष्यतः भविष्यंति भविष्यसि भविष्यथः

17

भविष्यथ भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः लोट् विध्याद्य
र्थेषुधातोर्लोट् आशिषिलिङ् लोटौ एरुः लोट् इकारस्य उः भ
वतु तुह्योस्तातडाशिष्यन्यतरस्यां आशिषितुह्योस्ततडूः स्यात्
परत्वात्सर्वीदेशः भवतात् लोटौ लङ् लोट्स्तामादेशः सलो
पश्च तस्य मियांतांतंतामः डितश्चतुर्णितामादयः स्युः भवतां
स्य

ननु डिञ्चेत्यस्य क्वाक्वाकारा इति चेत् षृणु अनन्यार्थे डकारयुक्तानडादि
द्विति गृहाण अनेकालत्वात्सर्वीदेशः ॥

ऊलांचरःस्युः जशाश्च ऊलांजशः खयांचरः इतिविवेकः व
 भूव वभूवतुः वभूवुः आर्द्धधातुकस्येद्वलादेः वलादेराद्धधा
 तुकस्यइडागमःस्यात् वभूविथ वभूवथुः वभूव वभूव व
 भूविव वभूविम अनद्यतनेलुट् भविष्यत्यनद्यतनेर्थेधातो
 लुट् स्यतासीलुलुटोः धातोरेतौस्तौलुलुटोः परतः शवाद्यप
 वादः लृङ् इति लृङ् लृटोर्ग्रहणं आर्द्धधातुकं शेषः तिङ् शि
 ङ्गो न्योधातोरिति विहितः प्रत्यय एतत्संज्ञा स्यात् इट् लुटः प्र
 थमस्य डारौ रसः डित्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लीयः दीधीवेवीट्
 म दीधीवेव्योरिट् अगुवृद्धीनस्तः भविता तासस्त्योर्लीयः सादौ

कौं
४२

10

इलङ् लृङ् द्विङ् दातः एष्वं गस्यादागमः स्यात् इतश्च डि-तो
लस्य परस्मैयदभिकारांतं यत्तस्य लोपः अभवत् अभवतां अ
भवन् अभवः अभवतं अभवत् अभवं अभवाव अभवाम
विधिनिमंत्रणामंत्रणाधीष्टसंप्रष्टप्रार्थनेषु लिङ् एष्वर्थेषु
धातोर्लिङ् यासुद परस्मैयदेष्टुदातोडि-ञ्च लिङः परस्मैय
दानां यासुदागमोडि-ञ्च डि-लोक्ते ज्ञायते क्वचिदनुबंधका
र्येय्यनल्विधाविति प्रतिषेधः तेन वक्ष्यमाणे त्रिङीप् लिङः
सलोपो नंत्यस्य सार्वधातुकलिङो नंत्यस्य सस्य लोपः इति प्रा
प्ते अतोयेयः अतः परस्य सार्वधातुकावयवस्य यास इत्यस्य

ननुविधादिसूत्रावसंप्रत्ययार्थनाशीः द्वित्युच्यतां किमनेन पृथ
कसूत्रकरणेनेति चेदत्राहुः इह हि त्ति चूत्तौ चेत्युत्तरसूत्रार्थमाश्रयीति ता
भवंतुं तं सेह्यपि च लोदसेहिः सोपि च अतो हेलुक भव भवता वदवश्य
त भवतं भवत मेनिः लोटो मेनिः स्यात् आदुतमस्यपि च लोटुत
मस्याटस्यपि च हिन्योरुत्वंन इकरेच्चारणसामर्थ्यात् भवानि ते
प्राग्धातोः तेगत्युपसर्गसंज्ञाधातोः प्रागेव प्रयोक्तव्याः आनिलोट
उपसर्गस्थानि मितात्परस्य लोडादेशास्पातीत्यस्य न स्यात् स्यात् भवा य
णि दुरःखत्वान्नयो रूपसर्गत्वप्रतिषेधो वक्तव्यः दुस्स्थितिदुर्मवा
नि अंतःशब्दस्यांकि विधिणत्वेयूपसर्गत्वं वाच्यम् अंतर्भवाणि नि
त्यंडितः सकारांतस्यंडिः दुत्तमस्य नित्यं लोयः अलोत्त्यस्येति सलोयः भ
वाव भवाम अनद्यतनेलङ् अनद्यतनभूतार्थवृत्तेर्धीतोर्लङ् लु
यद्यपि हि चेत्ययमपवादस्तथाप्यनन्यार्थेडिः लेखनडादियुच्यरितार्थ इति
गुणवृद्धिप्रतिषेधसंप्रसारणार्थतया संवत्स्रयोजन इकरेतातडिः मं
यरं प्रवृत्तः परेण बाध्यते इहोत्सर्गायवा दयो रपि समवल्लत्वात्

को०
६३

19

चः परस्मैपदेषु लुक् गायविहेणादेशयिवती गृह्येते भूस्
वोस्तिडिः भूस् इत्येतयोः सार्वधातुकेतिडिः गुणोन अभूत्
अभूतां अभूवन अभूः अभूतं अभूत अभूवं अभूव अभू
भूम नमाङ्योगे अदा टौनस्तः माभवान्भूत् मास्मभ
वत् मास्मभूत् लिङ् निमित्तेलृङ् क्रियानिष्पत्तौ हेतुहेतु
मदभावादिलिङ् निमित्तं तत्र भविष्यत्यर्थे लृङ् क्रियाया नि
ष्पत्तौ गम्यमानायां अभविष्यत् अभविष्यतां अभविन्
अभविष्यः अभविष्यते अभविष्यत अभविष्यं अभविष्याव
अभविष्याम सुवृद्धिः प्रेदभविष्यत् दासुभिन्नमभविष्यत्

इय गुणः लोपोव्योर्वलि भवेत् भवेतां केजुस लिङः भ
 वेयुः भवेः भवेतं भवेत भवेयं भवेव भवेम लिङाशिषि आ
 शिषिलिङः स्तिङार्धधाकसंज्ञः किदाशिषि आशिषिलिङो
 यासुट्कित स्कोरितिसलोपः कृतिच कित्गित्ङिः निमित्ते
 इग्लहणोगुणवृद्धिनस्तः भूयास्तं भूयास्तां भूयासुः भूयाः
 भूयास्तं भूयास्त भूयासं भूयास्य भूयास्म लुङ् भूतार्थधा
 तोलुङ् माङ् योगेलुङ् स्यात् सर्वलकारापवादः स्मोत्तरेलङ्
 स्मोत्तरेमाङिलङ् स्याल्लुङ् च ल्विलुङि लुङि परेऽस्मिः प्रत्यस्या पः
 त शावाद्यपवादः स्नेस्तिच इचावितौ गातिस्थाद्युपामूभ्यः सि
 माङिलुङ्

कौं
४४

तिस्त्रिधा अतसातत्यगमने अतति अतआदेः अभ्यासस्यादेरतो
दीर्घः स्यात् परनूपायवादः आत आततुः आतुः आतिथ आत
थुः आत आतिव आतिम अतिता अतिव्यति अततु आडजा
दीनां अजादेरंगस्याद्लुङ्लङ्लृङ्लुः आतत् आतेत् अत्या
त अत्यास्तां लुङ्सिचिडडागमेकृते अस्तिसिचोऽपृक्ते विद्य
मानात् सिचोस्ते अयस्यापृक्तस्य हल ईडागमः इट ईटि इटः
परस्य सस्य लोपः स्यादीटि सिजूलोप एकदेशे सिद्धोवाच्यः आ
तीत् आतिव्यं सिजभ्यस्त विटिभ्यश्च सिचोऽभ्यास्ताद्विदेश
परस्य डिः संवन्धि नो ञेर्जुस् आतिवुः आतीः आतिव्यं आतिव्य

इत्यादिज्ञेयं प्रभवतीत्यादौ उपसर्गाणामसमस्तत्वेपिसंहितानि
 त्या तदुक्तं च संहितेकपदेनित्यानित्यधातुसर्गयोः नित्यासमा
 सेवाकोपेतुं साविवक्षामयेदतैसमासइतिपदंगोवलीवर्दन्या एकपदइत्यं
नेवसिद्धे ३
 येनेतिसत्ताद्यर्थनिर्देशश्चोपलक्षणांयागात्स्वर्गोभवतित्यादावु
 त्यद्यतइत्याद्यर्थात् उपसर्गास्त्वर्थविसेयस्यद्योतकाः प्रभवति
 पराभवति संभवति अभिभवति अनुभवति उद्भवति परिभवति
 इत्यादौ विलक्षणाधीवगतेः उक्तं च उपसर्गाणाधात्वर्थोवलाद
 न्यः प्रतीयते अहाराहारसंहारविहारपरिहारवत् इतिधात्वर्थ
 बाधतेकश्चित्कश्चित्तमनुवर्तते विणिनष्टितमेवार्थमुपसर्गा

कै
 ४५
 सिद्धिधनुः सिद्धिध सिद्धिध सिद्धिधिव सिद्धिधिम दीधीवेवीतां
 गुणवृद्धिनस्तः सेधिता सेधिष्यति सेधतु असेधत सेधेत सिद्धा
 त असेधीत असेधिष्यत सात्यदाद्योः सस्यद्योन इतिनिंधेप्राप्ते वे
 उपसर्गात्सुनोतिसुतं वतिस्यतिस्तौ तिसुतो भतिस्यासेनयसेध
 २) सिचसंजस्वजां उपसर्गस्थान्निमित्तादेवांसस्यवः सदिरप्रतेः
 प्रतिभिन्नादुपसर्गात्सदेः सस्यवः स्तन्भेः स्तन्भेः सौत्रस्यवः
 अवाच्चालंबनाविदूर्ययोः अवात्स्तंभेरेतयोरर्थयोः सस्यवः वेष्ट
 स्यनोभोजने व्यवभांस्यनतेः सस्यद्योभोजने परिनिविभ्यः सेव
 सितसयसिवुसहसुदूस्तुस्वजां परिनिविभ्यः पुरेवां एवांस

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

कौ
४६

२२

रस्यनेर्णोगदादिषु परेषु प्रणिगदति कुहोऽसुः अभ्यासकवर्ग
हकारयोऽवगोदेराः अत उपधायाः उपधाया अतो वृद्धिः
जितिणितिश्च प्रत्यये जगाद जगदतुः जगदुः जगदिथ ज
गदेषुः जगद एल्लुतमोवा णित्यात् जगाद जगद ज
गदिव जगदिम गदिता गदिष्यति गदतु अगदत्
गदेत् गद्यात् अतो हलादेर्लघोः हलादेर्लघोरतो वृद्धिर्व
डादौ सिचिपरस्मैपदे अगादीत् अगादीत् अगदिष्यत् ए
दव्यक्तेणव् एणनः धत्वादेर्णस्यनः एणपदेशास्त्वनर्दनादि
नाय नाधनंदन क्व नृनृतः उपसर्गादसमासेपि एणपदेशस्य

स्पष्टः निवेधति प्राक्सितादउच्यवायेपि सेवसितेत्यत्रसित
 णद्वात्प्रागेप्युनोत्पादयस्तेषामद्वयवायेपिसस्यवः स्यात् न्यवे
 धत न्यवेधीत् स्याद्विष्वभ्यासेनचाभ्यासस्य-प्राक्सितात्
 स्याद्विष्वभ्यासेनव्यवायेपिषत्वंस्यात् एषामेवचाभ्यासस्यनन्तुसु
 नोत्पादिनां निषिषेध निषिषेधतुः सेधतेर्गतौ
 गत्यर्थस्यसेधतेःसर्वस्येवो न गंगांविसेधति
 एवंचितीसंज्ञानेषु। चणोके गदव्यक्तायांवाचि गदति नेगी
 दनदयतंयदघुमास्यतिहंतियातिवातिडुतिप्सातिवयतिव
 हतिशाम्यतिचिनेतिदेगिधुच उयसर्गस्थान्निमित्तात्